

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 21 listopada 2008 r.

III AUa 809/2008

LexPolonica nr 2062245

Apelacja. Sąd Apelacyjny w Warszawie 2009/2 poz. PU-6

OSA 2010/6 poz. 15 str. 89

W toku postępowania odwoławczego, toczącego się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, nie obowiązują ograniczenia w zakresie środków dowodowych, takie jak w postępowaniu przed organem emerytalno-rentowym

Orzeczenie dotyczy:

Dz.U.2014.101: art. 227,

Dz.U.2013.1440: art. 15 ust. 1; art. 15 ust. 6,

Dz.U.1983.10.49: § 20

W orzeczeniu powołano sprawy:

I UK 27/2006, I UK 115/2006

Z uzasadnienia

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2008 r. Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w W. oddalił odwołanie J.S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia 18 marca 2008 r. w przedmiocie wysokości emerytury.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynikało, że ubezpieczony w okresie od 1 lutego 1993 r. do 30 kwietnia 1996 r. pobierał rentę przyznaną w drodze wyjątku na czas trwania inwalidztwa drugiej grupy. Po upływie tego okresu ubezpieczony nie spełniał już warunków do przyznania prawa do tego świadczenia.

W styczniu 2007 r. J.S. zgłosił wniosek o przyznanie emerytury, dołączając dokumentację płacową obejmującą lata 1981-1989. Decyzją z dnia 9 stycznia 2007 r. przyznano mu prawo do emerytury od dnia 8 lutego 2007 r., to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego, przyjmując do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych od stycznia 1987 r. do grudnia 1996 r. wyrażoną wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 11,66%. Emerytura została przyznana w wysokości najniższej.

Sąd Okręgowy oceniając zasadność odwołania J. S. powołał się na art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Tekst jednolity: Dz. U. 2004 r. Nr 39 poz. 353 ze zm.), zgodnie z którym podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę bądź w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, zapisy w poszczególnych świadectwach pracy nie mogą stanowić podstawy do ustalenia faktycznej wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego przez odwołującego. Podane stawki godzinowe na ostatnio zajmowanym stanowisku, w sytuacji wykonywania zatrudnienia przez okres dłuższy niż trzy miesiące (w świadectwie podawane są stawki za ostatnie trzy miesiące), nie może uzasadniać przyjęcia tej stawki za cały okres danego zatrudnienia. Ponadto wskazano, że odwołującemu przysługiwała premia np. w wysokości „do 20% premii regulaminowej” (vide: świadectwo z dnia 21 stycznia 1993 r.).

Sąd podkreślił, że przez większość zatrudnienia odwołujący w poszczególnych latach pracował po kilka miesięcy i miał przerwy pomiędzy kolejnymi zatrudnieniami - nawet kilkuletnie (np. od dnia 14 stycznia 1978 r. do dnia 1 stycznia 1981 r.). Od momentu podjęcia pierwszej pracy tj. od dnia 27 maja 1957 r. do uzyskania prawa do emerytury tj. do dnia 8 lutego 2007 r. udowodnił jedynie 25 lat 6 miesięcy i 2 dni okresów składkowych oraz 12 dni okresów nieskładkowych.

Ubezpieczony nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych co do wysokości wynagrodzenia, jego legitymacja ubezpieczeniowa została zgubiona, a w Archiwum brak jest dowodów potwierdzających wysokość otrzymanego wynagrodzenia. W świetle powołanych przepisów niemożliwe było ustalenie faktycznego wynagrodzenia w okresach określonych w art. 15 powołanej ustawy, wobec czego nie było podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł J.S., zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o zmianę wyroku i uwzględnienie odwołania. Apelujący podnosił, że przepracował w państwowych zakładach pracy ponad 25 lat i otrzymał emeryturę w wysokości 556 zł, czego powodem jest niemożność odnalezienia jego zarobków z okresu

zatrudnienia.

Rozpoznając wniesioną apelację Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Podstawa wymiaru emerytury ubezpieczonego została ustalona w decyzji z dnia 9 stycznia 2007 r. zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2004 r. Nr 39 poz. 353 ze zm.), w myśl którego podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośredni rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę. Ustalona w ten sposób podstawa wymiaru emerytury ubezpieczonego została wyrażona wskaźnikiem wysokości podstawy 11,66% ze względu na okoliczność, że w dziesięcioleciu od 1987 r. do 1996 r. ubezpieczony przedstawił dowody pozwalające na ustalenie wysokości wynagrodzenia, stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne jedynie w latach 1987-1989. Również zastosowanie drugiego wariantu ustalenia podstawy wymiaru emerytury przewidzianego w art. 15 ust. 6 powołanej ustawy (przeciętna podstawa wymiaru na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenie emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu), czego w istocie domaga się ubezpieczony, nie było możliwe ze względu na brak udowodnienia wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek.

W postępowaniu przed organem rentowym ubezpieczony jest zobowiązany do dołączenia do wniosku dowodów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokość (art. 116 ust. 5 powołanej ustawy), przy czym stosowane nadal na mocy art. 194 powołanej ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. 1983 r. Nr 10 poz. 49 ze zm.) przewiduje zamknięty katalog środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków ograniczony do zaświadczenia zakładu pracy wystawionego według określonego wzoru lub legitymacji ubezpieczeniowej zawierającej wpisy dotyczące zarobków.

W toku postępowania odwoławczego, toczącego się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strony również są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą się skutki prawne. Sąd może jednak dopuścić z urzędu dowód nie wskazany przez stronę (art. 232 kpc), a ponadto nie obowiązują ograniczenia w zakresie środków dowodowych takie, jak w postępowaniu przed organem rentowym.

W aktach rentowych ubezpieczonego znajdują się świadectwa pracy potwierdzające zatrudnienie m.in. w okresach od 27 maja 1957 r. do 27 listopada 1971 r. i od 8 lipca 1974 r. do 27 listopada 1976 r. w Zakładach Ceramiki Radiowej „C.” w W. i od 24 października 1972 r. do 30 czerwca 1974 r. w Zakładzie Doświadczalnym Półprzewodników przy ITE w W. Istniały zatem podstawy do prowadzenia przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego z urzędu, przez uzyskanie archiwalnych akt osobowych ubezpieczonego i podjęcie próby ustalenia na podstawie dokumentów kadrowych, wysokości jego wynagrodzenia w podanych wyżej okresach, a w razie konieczności dopuszczenie dowodu z opinii biegłego księgowego w celu wyliczenia wysokości tego wynagrodzenia.

Podnoszone przez Sąd Okręgowy okoliczności takie jak krótkotrwałe okresy zatrudnienia, przerwy w jego wykonywaniu i łączny staż pracy wynoszący zaledwie 25 lat, jako przesłanki uniemożliwiające ustalenie podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonego, nie mogą być uznane za zasadne, ponieważ spełniony został podstawowy warunek, to jest wykazanie się przez ubezpieczonego co najmniej dwudziestoletnim okresem składkowym.

W przypadku niemożności ustalenia wynagrodzenia ubezpieczonego w opisany wcześniej sposób, Sąd winien rozważyć możliwość przyjęcia do obliczenia podstawy wymiaru emerytury najniższego wynagrodzenia, jako poziomu wynagrodzenia gwarantowanego przepisami prawa.

Za takim tokiem postępowania przemawia utrwalona linia orzecznictwa Sądu Najwyższego wyrażona między innymi w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 czerwca 2006 r. I UK 115/2006 (OSNP 2007/17-18 poz. 257), w którym sformułowany został pogląd, iż wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 kpc), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniony wszelkimi środkami dowodowymi, a także w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 sierpnia 2006 r. wydanego w sprawie I UK 27/2006 (OSNP 2007/15-16 poz. 235), w uzasadnieniu którego stwierdzono, iż brak dokumentów wymienionych w § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. 1983 r. Nr 10 poz. 49 ze zm.) nie uzasadnia zastosowania art. 23 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli ubiegający się udowodnił uzyskiwanie przychodów wyższych od stanowiących podstawę wymiaru najniższej emerytury lub renty w okresie wymienionym w art. 15 ust. 1 i 6 tej ustawy.

Zaniechanie przez Sąd Okręgowy prowadzenia postępowania dowodowego w kierunku ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego, a co za tym idzie podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, skutkuje koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku, ponieważ wydanie orzeczenia w niniejszej sprawie winno być poprzedzone przeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości.

Z podanych względów Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 4 kpc orzekł jak w sentencji.